

TARKASTUSLAUTAKUNNAN
ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2021

Lapin hyvinvointialueen aluevaltuustolle

Sisällysluettelo

1. Tarkastuslautakunta	3
1.1 Tarkastuslautakunnan tehtävät ja kokoonpano.....	3
1.2 Arviointityö.....	4
2. Valmistelutoimien arviointi	5
2.1 Hyvinvointialueen valmistelu	5
2.2 Talousarvio ja sen toteutuminen.....	7
2.3 Sisäinen valvonta ja riskienhallinta.....	7
3. Yhteenveto ja johtopäätökset	7

1. Tarkastuslautakunta

1.1 Tarkastuslautakunnan tehtävät ja kokoonpano

Tarkastuslautakunta on suoraan aluevaltuuston alainen lakisääteinen toimielin, jonka tehtävistä on säädetty hyvinvointialueesta annetun lain 125 §:ssä seuraavasti.

Tarkastuslautakunta:

Aluevaltuusto asettaa tarkastuslautakunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten. Lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla valtuutettuja.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

- 1) valmistella aluevaltuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- 2) arvioida, ovatko aluevaltuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet hyvinvointialueella ja hyvinvointialuekonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- 3) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä taloussuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden ja toimenpiteiden riittävyttä talouden tasapainotuksen kannalta;
- 4) huolehtia hyvinvointialueen ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- 5) valvoa, että 89 §:ssä säädettyä velvollisuutta ilmoittaa sidonnaisuuksista noudatetaan, ja saattaa ilmoitukset aluevaltuuston tiedoksi;
- 6) valmistella aluehallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Aluehallitus voi poiketa tarkastuslautakunnan esityksestä lautakuntaa koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi ja talousarvioksi hyvinvointialueen hallintosäännön ja talousarvioesityksen yhteensovittamiseen liittyvästä perustellusta syystä.

Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa aluevaltuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään aluevaltuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Lautakunta voi antaa aluevaltuustolle muitakin tarpeellisina pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista.

Aluehallitus antaa aluevaltuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta.

Aluevaltuusto nimesi 2.3.2022 kokouksessa tarkastuslautakuntaan seuraavat henkilöt:

Jäsen:

Puuronen Vesa (puheenjohtaja)
Heikkinen Pekka (varapuheenjohtaja)
Eilittä Tuula
Erkkilä Akseli
Mäkitalo Arja
Laitinen Marja-Leena
Hurtig Erkki
Huusko Kalle
Salminen Päivi
Hokkanen Riitta (-2023)
Nevalainen Paula (2024-)
Kivioja Eila
Tolonen Timo
Palojärvi Leena
Huilaja Tiina
Kustula Kirsti

Varajäsen:

Stoor Olavi
Juuruspolvi Juhani
Kärenlampi Toini
Karvo Ari
Ilvesluoto Ulla
Vilmilä Merja
Lilja Jari
Holm Elina
Harju Markku
Nevalainen Paula
Hokkanen Riitta (2024-)
Ahola Maija
Perttunen Petri
Tikkala Hannu
Keski-Panula Ella
Näkkäljärvi Klemetti

Väliaikainen valmistelutoimielin päätti kokouksessaan 26.8.2021 § 30 valita Lapin hyvinvointialueen tilintarkastajaksi KPMG Oy:n ajalle 1.7-31.12.2021. Päävastuullisena tilintarkastajana on toiminut JHT, KHT Katri Hokkanen. Tilintarkastuskertomus käsitellään aluevaltuustossa kesäkuussa 2022.

1.2 Arviointityö

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on arvioida vuosittain, ovatko aluevaltuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet hyvinvointialueella ja hyvinvointialuekonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Aluevaltuuston toimikausi alkoi 1.3.2022. Aluevaltuusto ei asettanut vielä vuodelle 2021 toiminnallisia ja taloudellisia tavoitteita ja tästä syystä aluevaltuuston asettamien tavoitteiden toteutumisen arviointia ei ole voitu tehdä.

Tarkastuslautakunta kokoontui vuoden 2021 arviointiin liittyen yhteensä 1 kerran. Tarkastuslautakunta kuuli arviointia varten Lapin hyvinvointialueen väliaikaisen valmistelutoimielimen varapuheenjohtaja Riitta Luosujärveä. Tarkastuslautakunnan arvioinnin tulokset raportoidaan vuosittain aluevaltuustolle osoitetussa arviointikertomuksessa.

2. Valmistelutoimien arviointi

2.1 Hyvinvointialueen valmistelu

Eduskunta hyväksyi hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevan lainsäädännön 23.6.2021. Myös laki hyvinvointialueesta tuli voimaan 1. päivänä heinäkuuta 2021. Laki sosiaali- ja terveydenhuoltoon ja pelastustoimeen koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaantulosta astui voimaan 1.7.2021. Voimaantulolaissa määritellään eri pykälien voimaantulosta. Esimerkiksi hyvinvointialueen talousarvio ja tilinpäätös laaditaan hyvinvointialueesta annetun lain 13 luvussa sekä tarkastetaan mainitun lain 14 luvussa tarkoitettulla tavalla ensimmäisen kerran vuodelle 2021. Hyvinvointialueiden perustaminen tapahtui samana päivänä lakien voimaantulon kanssa 1.7.2021.

Hyvinvointialueen väliaikainen valmistelutoimielin vastasi hyvinvointialueen toiminnan ja hallinnon käynnistämisen valmistelusta siihen saakka, kunnes aluevaltuusto oli valittu ja aluevaltuuston asettama aluehallitus oli aloittanut toimintansa. Väliaikaisen valmistelutoimielimen tehtävät ja toimivalta on määritelty voimaantulolain 10 §:ssä. Aluevaltuuston toimikausi alkoi 1.3.2022. Ensimmäinen aluevaltuuston kokous pidettiin 2.3.2022.

Voimaantulolain mukaan väliaikaisen valmistelutoimielimen tehtävät olivat seuraavat:

Väliaikainen valmistelutoimielin johtaa hyvinvointialueen toiminnan ja hallinnon käynnistämisen valmistelua ja käyttää sitä koskevaa päätösvaltaa sekä vastaa tehtäviinsä liittyvästä puhevallan käytämisestä aluevaltuuston toimikauden alkuun asti. Valmistelutoimielin voi asettaa keskuudestaan jaostoja hoitamaan erikseen määrättyjä tehtäviä ja siirtää näitä tehtäviä koskevaa päätösvaltaa jaostolle.

Valmistelutoimielimen tehtävänä on yhteistyössä niiden viranomaisten kanssa, joista tehtäviä ja niitä hoitavaa henkilöstöä siirtyy hyvinvointialueelle:

- 1) selvittää hyvinvointialueille siirtyvä henkilöstö ja valmistella aluevaltuustolle ehdotukset henkilöstön siirtosuunnitelmaksi ja -sopimuksiksi;
- 2) osallistua hyvinvointialueelle siirtyvän irtaimen ja kiinteän omaisuuden selvittämiseen;
- 3) osallistua hyvinvointialueelle siirtyvien sopimusten ja näitä koskevien oikeuksien ja velvollisuuksien selvittämiseen;
- 4) osallistua hyvinvointialueelle siirtyvien hallinto- ja palvelutehtävien hoitamista tukevien tieto- ja viestintätekniisten järjestelmien ja ratkaisujen selvittämiseen;
- 5) valmistella hyvinvointialueen toiminnan ja hallinnon järjestämistä sekä tilintarkastajan valintaa;
- 6) päättää hyvinvointialueen vuosien 2021 ja 2022 talousarviosta;
- 7) osallistua ensimmäisten aluevaalien järjestämiseen;
- 8) valmistella muut hyvinvointialueen toiminnan ja hallinnon käynnistämiseen välittömästi liittyvät asiat;

9) valmistella ja toteuttaa edellä 1–8 kohtia koskeva riskienhallinta.

Valmistelutoimielimen toimivalta on rajoitettu siten, että se voi:

1) ottaa henkilöitä vain määräaikaiseen virka- tai työsopimussuhteeseen hyvinvointialueeseen siten, että määräaika päättyy viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2023;

2) tehdä hyvinvointialuetta sitovia sopimuksia vain määräaikaisesti voimassa oleviksi siten, että määräaika päättyy viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2023.

Menettelyyn valmistelutoimielimessä sovelletaan hyvinvointialueesta annetun lain säännöksiä.

Toimintakertomuksessa on todettu eri osa-alueiden valmistelun etenemisestä mm. seuraavaa:

Hallinto, talous ja tukipalvelut: Kaikki kriittiset osatehtävät on saatu käyntiin. Haasteena ovat aikataulut sekä pienet henkilöresurssit. Talousarvio vuodelle 2021 ja 2022 on laadittu.

Johtaminen ja osaaminen: Valmistelu eteni alueellisen tiekartan toimeenpanon ja siihen sisältyvien kriittisten tehtävien osalta kohtuullisen hyvin. Viestintäkoordinaattori aloitti joulukuussa 2021.

Palveluiden järjestäminen: Työ on organisoitunut erilaisiin alaryhmiin, joista keskeisimpiä ovat olleet palveluihin liittyvät valmistelutyöryhmät. Tehtävät etenivät suunnitellusti ja aikataulun mukaisesti. Lapissa valmistelu käynnistyi vasta hyvinvointialueiden perustamisen jälkeen. Koronaepidemia osaltaan vähensi mahdollisuuksia osallistua valmisteluun.

Yhdyspinnat: Lapissa yhdyspintakysymysten valmisteluun perustettiin oma työryhmä ja sen alle alatyöryhmiä. Yhdyspintatyöryhmän tehtävänä oli tunnistaa keskeiset hyvinvointialueen, kuntien ja muiden sidosryhmien väliset toiminnalliset yhteiset palvelut ja tehtävät. Viestintäpäällikkö aloitti vasta loppuvuodesta, mikä on vaikuttanut viestinnän laatuun ja kattavuuteen.

ICT: työskentely tapahtui alaryhmissä. Eteneminen tapahtui pääsääntöisesti kansallisen tiekartan mukaisesti. ICT-infran osalta oli jonkinlaista viivästymistä. Useita kilpailutus- ja hankintaprosesseja on käynnistetty ICT-hankintojen suhteen. ICT-rekrytointien ja riittävän ICT-asiantuntemuksen saamisessa on ollut erityisiä haasteita.

Saamelaisasiat: Vaten aikana on pystytty kartoittamaan kielellisten oikeuksien turvaamiseksi tarpeelliset toimenpiteet ja aloittamaan niiden toteuttaminen. Valmistelun aikataulu oli tiukka, ja aikataulujen yhteensovittaminen Saamelaiskäräjien kanssa oli ajoittain haasteellista.

- Tarkastuslautakunta pitää hyvänä, että valmistelu saatiin pääasiassa hyvin käyntiin.
- Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että valmistelun resurssointiin varataan riittävästi henkilöstöä, jotta varmistetaan sosiaali- ja terveyspalvelujen turvallinen siirtyminen Lapin hyvinvointialueen järjestämisvastuulle.
- Tarkastuslautakunta esittää huolensa, että ICT-rekrytointien ja riittävän ICT-asiantuntemuksen saamisessa on ollut erityisiä haasteita.
- Tarkastuslautakunta esittää huolensa myös siitä, että viestintäpäällikkö on aloittanut vasta joulukuussa, mikä on vaikuttanut viestinnän laatuun ja kattavuuteen. Viestintä vaikuttaa osaltaan myös osallisuus- ja demokratiatehtävien toteuttamiseen.

2.2 Talousarvio ja sen toteutuminen

Aluehallitus ja vt. hyvinvointialuejohtaja ovat allekirjoittaneet 2021 vuoden tilinpäätöksen 23.3.2022.

Valtionvarainministeriö myönsi Lapin hyvinvointialueelle valtionavustusta toiminnan ja hallinnon käynnistämisen kustannuksiin 917,7 tuhatta euroa. Kustannuksia kertyi 775,9 tuhatta euroa. STM:lta on saatu ICT hankkeelle ennakkoa 1 milj. euroa, josta 2021 vuonna käytettiin 23,1 tuhatta euroa.

Ensimmäisen tilikauden toteutuneet toimintakulut olivat yhteensä 799 tuhatta euroa. Avustusta ja-
sotettiin tuottoihin saman verran ja erotus kirjattiin saatuihin ennakkoihin.

Talousarvion 2021 mukaiset toimintatuotot ja toimintakulut olivat yhteensä 917,7 tuhatta euroa.

Osakkeita hankittiin tilikaudella 15,9 tuhannella eurolla. Näitä olivat valmistelutoimielimen vuonna 2021 päättämät in house yhtiöiden pienosakkuudet: LapIT Oy, Kuntien Tiera Oy ja Sarastia Oy. Muita investointeja ei tilikaudella 2021 tehty.

Tarkastuslautakunta arvioi, että ensimmäinen tilikausi on toteutunut asetettujen taloudellisten raa-
mien mukaisesti. Rahoitusta ei käytetty ensimmäisellä tilikaudella kokonaisuudessaan.

2.3 Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Sisäistä valvontaa toteutettiin osana väliaikaisen valmisteluelimen työskentelyä ilman erillisiä hen-
kilö- tms. resursseja. Keskeisinä riskeinä tunnistettiin tiukka aikataulu, niukka valmistelurahoitus ja
henkilöstöresurssien haavoittuvuus.

3. Yhteenveto ja johtopäätökset

Vuosi 2021 oli hyvinvointialueen ensimmäinen toimintakausi. Tarkastuslautakunta katsoo, että val-
mistelu on lähtenyt pääasiassa hyvin käyntiin. Henkilöstöä olisi tilikaudella voitu rekrytoida enem-
män, koska tilikaudelta jäi käyttämättä 142 tuhatta euroa. Valmistelu on tehtävä nopealla aikatau-
lulla, joten tarkastuslautakunta pitää tärkeänä riittävää henkilöstöresurssointia. Tilikaudella 2021
käyttämättä jääneet määrärahat voidaan käyttää vuonna 2022.

Tarkastuslautakunta jättää arviointikertomuksen vuodelta 2021 aluevaltuustolle käsiteltäväksi ja esit-
tää, että aluevaltuusto pyytää aluehallitukselta vastineet arviointikertomuksessa esitettyihin suosi-
tuksiin.

Tarkastuslautakunnan kokouksessa 24.5.2022

Lapin hyvinvointialueen tarkastuslautakunta

Puuronen Vesa
(puheenjohtaja)

Eilittä Tuula

Erkkilä Akseli

Mäkitalo Arja

Laitinen Marja-Leena

Hurtig Erkki

Huusko Kalle

Hokkanen Riitta

Kivioja Eila

Tolonen Timo

Hannu Tikkala
varajäsen

Huilaja Tiina

Kustula Kirsti